

Beretning for Gjern Natur 2024

Først en stor tak til alle vore næsten 500 medlemmer for at støtte foreningen og vort arbejde. I har været utrolig flittige til at møde op til vore arrangementer og til at deltage i naturpleje og affaldsindsamling rundt om i området.

Aktiviteter har vi haft mange af i året løb. Det startede i januar med de efterhånden traditionsrige chokoladevandring, hvor vi først var på en noget udfordrende tur omkring Sorring og på zig-zigtur på Sorrings fortove pga sneen. De tapre kæmpede sig frem til nybagte boller hos Gitte. Tak til Sorringhus' Venner for at servere varm kaffe ved turens slutning.

Gitte er mobil, så hun stod også for boller og chokolade, da vi for første gang var omkring Voel og Skellerup. Her var der en del af deltagerne, der aldrig havde været, selv om de dog følte sig som lokale. Sne var der også, så mange tak til Hans Jørgen Plougstrup for at finde traktor og snerydningsmateriel frem.

Efter vores generalforsamling sidste år, fortalte Jørgen Terp Laursen meget indgående om den røde glente og efterfølgende har vi hørt deltagere fortælle om, hvorledes de nu er begyndt at lægge mærke til denne flotte fugl i vore daglige omgivelser.

Emma Østergård tog os med på noget af en bjergbestigning, da hun fortalte om sin udfordrende tur til verdens top Mount Everest, som landets yngste kvindelige bjergbestiger. Det er da girlpower, der vil noget – sikke en viljestyrke! Foredraget fandt sted i samarbejde med Gjern Aftenskole.

Forårets livestreamings fra Århus Universitet bød på fortællinger om jagten på den perfekte vejruddigt og om hvorfor vore kroppe og vore celler ældes.

Forårsturen gik i begyndelsen af marts til Sillerup Væld, hvor Silkeborg Kommune har stået for et genopretningsprojekt, så et areal, hvor der tidligere havde været dambrug, kunne genskabes til et fritløbende vandløb, og der er også etableret nye søer. Mange fugle, dyr og planter er allerede kommet til, så som isfugl, bjergvipstjert, vandstjerne og smalbladet milturt. Bente Sørensen fra Silkeborg Kommune viste rundt og forklarede om projektet.

Forårets 3. chokoladevandring var lagt til Grauballe, hvor mange stadig kan huske – og føle – den stride modvind op ad bakken på Grauballevej. Det var godt at komme ind i varmen til chokoladen, inden den sidste strækning mod Dalsgårde. Undervejs kom man også lige en tur omkring Grauballegård, hvor man ikke kan komme til dagligt.

Forårets rengøring af naturen fandt sted i april. I det fine solskinsvejr blev der samlet affald ind overalt i foreningens område. Mange tak til alle deltagerne og til samarbejdspartnere i form af lokalråd og borgerforeninger. Der skal også lyde en stor tak til sponsorer, der sørgede for forfriskninger til deltagerne på dagen. Silkeborg Kommune sørger for afhentning af al affaldet, hvilket Gjern Natur takker for.

Silkeborg Kommune har annonceret, at der skal ansættes folk til at samle affald langs veje mv, men mon ikke der alligevel bliver affald nok at samle, når vi igen mødes søndag den 13. april i år.

Ved gode folks hjælp og til forsommerduften af den friske pose lykkedes det igen i år at få ryddet en god del af den uønskede vækst i Egedalsmosen, så der igen bliver plads til de flotte blomster og planter. Gjern Natur bød på forplejning til de fremmøde. Tak for hjælpen

Vi besøgte under kyndig vejledning af Poul Erik Thystrup, Silkeborg Kommune, Stenholt Skov,

hvor ejeren på Østre Stenholt, Jens Michael Frank, fortalte om hedegårdens opståen og lange historie. Gården ligger på den jyske højderyg, så al landskab vest herfor er flade, sandede og træløse arealer. Der hørte fra starten et egekrat til ejendommen, og dele af dette egekrat stammer måske helt tilbage til den første urskovsbevoksning i landet efter sidste istid.

Deltagerne vandrede en rigtig god tur rundt i dette egekrat og hørte her historien om, hvorledes skovdriften havde udviklet sig over tid. Krattet indgik som en del af indkomstgrundlaget for ejendommen helt fra starten, og der var bl. a. produceret slagler til plejler. Disse blev afsat i Ringkøbing, hvor der var stor mangel på træ. Der havde også været hentet brænde og tømmer i egekrattet. For hver gang krattet blev skåret tilbage, blev de gamle rødder stående med stubbe, der kunne skyde igen, så krattet hele tiden fornyede sig selv.

Gjern Natur var repræsenteret til familiedagen i forbindelse med Sankt Hans i såvel Sorring som i Gjern og begge steder fik vi os en god snak med mange deltagere, inden himlen sendte kraftige regnskyl over begge pladser.

I Voel foregik byfesten i slutningen af august, hvor vi også var til stede. Alle steder var der mulighed for at deltage i Gjern Naturs børnequiz, der i Voel blev vundet af Hanna Hilton, stort til lykke til Hanna.

I samarbejde med Sankt Hans-udvalget i Gjern havde Gjern Natur arrangeret en lille vandretur med start ved kirkepladsen i Gjern. Herfra gik turen mod nord og vi kom gennem en juletræskultur, hvor man normalt ikke har adgang. Videre til en lille grusgrav, hvor Ingrid og Henrik Lüneborg tog imod os. Her fortalte Henrik meget udførligt og interessant om skoven, både om juletræerne og om den naturskov, vi skulle igennem længere fremme. Imens nød deltagerne en forfriskning og kage, som Gjern Natur bød på.

Turen fortsatte gennem et meget kuperet terræn med mange bakker og senere gennem områder, der var lagt ud med afgrøder specielt tilpasset vildtet i området. Fra toppen af området var der en fantastisk udsigt over Gjern-dalen og videre mod Sorring og Skannerup.

Næsten 40 deltog i en aften i Egedalsmosen, hvor man i løbet af en times tid klippede så mange fyr, birk og tørst væk, som overhovedet muligt. Med de mange deltagere blev næsten hele mosen gennemgået for uønsket vækst.

Efterfølgende blev der serveret lidt spiseligt og drikkeligt, inden biolog Peter Lange, Silkeborg Kommune, fortalte om mange af de planter, man ellers kan finde i mosen, som tuekæruld, smalbladet kæruld, rundbladet soldug, liden soldug, benbræk, tranebær, tyttebær, revling og blåbær.

Sidst men ikke mindst fortalte Johan Kjær Prehn om de to typer af springedderkopper, han i juli måned fandt i Egedalsmosen, to arter, der hidtil ikke har været kendt i Danmark. Johan havde i løbet af aftenen genfundet den ene art, mens han havde taget et eksemplar af den anden art med. De to arter er *Evarcha laetabunda* og *Talavera parvistyla*. Den får det danske navn glødespringer. De er endnu ikke fundet andre steder i Danmark. Gjern Natur har fået lavet en lille video, hvor Johan fortæller om sine fund i mosen. Videoen kan ses på vores hjemmeside.

Vi håber lige så mange vil være med, når vi i sensommeren igen skal have lavet naturpleje i mosen. Når bare vi kommer tit nok, bliver bevoksningen ikke kraftigere end det er til at håndtere med håndværktøj.

Skipperne fra Ans Sejlklub havde igen inviteret på sejltur på Tange Sø, hvor 7 både med deltagere stævnedes ud for at se nærmere på søen og høre mere eller mindre troværdige skipperhistorier. Tak

til Ans Sejlklub

I samarbejde med Silkeborg Kommune og Friluftsrådet var Gjern Natur medarrangør af en aften i mørkets tegn, Nat i Naturen. En lille flok deltagere begav sig ud på en lille vandretur på Spejdernes nye sti ved Troldbjerg. Her prøvede de mindste deltagere bl. a. kræfter med kunsten at binde råbåndsknob og flagknob.

Efterfølgende gik turen ind i den mørke skov ned til trolden Rumle og herefter var det Lisbeth Kofoed fra Voel fortællerhus, der bød på skumle historier.

Tilbage ved toppen blev bålet tændt, og nu havde mørket sænket sig. Deltagerne nød godt af flere af Lisbeths historier, mens man indtog en forfriskning i flammernes skær.

I september var der foreningsdag i GKIC, hvor vi deltog med en stand. Vi præsenterede her videoen om Rumle, som GjernLokalTV har lavet. I kan finde et link på vores hjemmeside eller gå direkte til GjernLokalTV's side for at se den.

4 gange livestreaming fra Århus Universitet blev det til i efteråret, hvor vi hørte om Fortidens klimakatastrofer; Teleskopet – vores øje til universet; Fortidens og fremtidens vilde natur samt Statistik og tippingpoints. Et eksempel på brug eller misbrug af statistik startede foredraget: Når salget af cykelhelme stiger er der flere cykelulykker. Ergo er det farligt at køre med cykelhelme! Så var vi ligesom i gang!

Årets sidste arrangementer blev 2 besøg på Danroots i Tange, hvor vi så gulerødder i alle størrelser og faconer og i alle mulige forskellige pakninger. Det var lige midt i højsæsonen, hvor de henter 400-450 tons gulerødder hjem dagligt. Derudover avler og pakker de mange andre rodfrugter og dyrker massevis af korn.

Mange har ved vintertide sikkert set de halmdækkede gulerodsmarker. De bliver dækket med 60 cm halm og til det bruges ca 44.000 bigballe på en sæson, omregnet til 1.2 mio Morten Korch-baller.

Danroots bød på kaffe og Gjern Natur bød på kage, der selvfølgelig var gulerodskage. Tak til Gitte Andersen for bagning af kage.

Udover synlige aktiviteter sker der også en del i baggrunden i Gjern Natur.

Der er bl. a. blevet etableret en udvidelse af Åshøjstien, så den nu er blevet til en rundtur. Stien kommer senere også tilbage til udsigtspunktet.

Der er hævet plankestier i Egedalmosen og en del af stien rundt om mosen er blevet flyttet, så man nu igen kan gå nogenlunde tørskoet rundt det meste af året. Nettet på plankebroerne er visse steder udskiftet. Udsigtstårnet er ved at blive renoveret og der er sat skilt op om støtte til arbejdet i Egedalmosen. De værste huller i vejen ud til Egedalmosen er fyldt op.

På Lille Troldhøj er der blevet fældet små og store træer, så udsigten igen er intakt. Skoven med Lille Troldhøj og stien dertil er blevet sat til salg, så vi er spændte på, om vi fortsat kan have sti derop.

Plankebroerne på Gjern Å-stien er renoveret og der er også sat affaldsspand op i Voel, ligesom Sorring har fået en mere. Hvis I har kendskab til steder, hvor der mangler en spand, og I har mod på at passe den, har vi flere affaldsspande til opsætning.

I Store Lyngdal har der været et større oprydningsarbejde, da et stort træ var væltet ned over stien.

Der er færdiggjort insektvold ved KFUM-spejdernes nye sti ved Troldbjerg og Gjern Kommunes

cykelrute Gjern tur/natur er blevet opdateret med manglende skilte. Langs banestien er der i samarbejde med Silkeborg Kommune etableret en ny lille sti til Nørbæks genslyngning i et engareal. Dybdalsstien er udvidet på det stejle stykke og de store sten er væk.

Gjern Naturs køb af lod i Egedalsmosen har taget en del kræfter i årets løb, der er ingen grænser for, hvor mange tilladelser og godkendelser, vi har været igennem fra Landbrugsstyrelsen, Kommunen og Geodatastyrelsen. Vi skulle bl. a. have ophævet landbrugspligten på arealet, tilladelse til at eje arealet og udstykningstilladelse Vi har haft hjælp af Geopartner, hvilket afspejler sig i regnskabet, men det har været en sej kamp, idet Geopartner ikke altid har været helt korrekt orienteret om, hvad der skulle til, så det blev også til en kamp om prisen hos Geopartner, inden vi næsten nåede i mål. I skrivende stund mangler vi "bare" en relaxsation af loddet.

En plejeplan for arealet – hvor vi gør det, vi altid har gjort, nemlig fjerner uønsket bevoksning - er også udarbejdet og godkendt af Silkeborg Kommune og Landbrugsstyrelsen.

I Sorring har vi et samarbejde med Historiske Ruter, der lavet markedsføring af forskellige vandreruter i og ved Sorring og som samtidig sætter infoskilte op. Historiske Ruter benytter sig af teksterne på vore infostandere og sætter QR-koder op på nogle af vore standere.

Da Gjern Naturs ruter ofte ligger på private arealer, kan vi ikke garantere, at vore stier eksisterer på lang sigt. Dette er især begrundet i, at der på arealer, hvor der er stier med offentlig adgang, ikke længere må sprøjtes i afstande mellem 0 og 20 meter fra stien. Det kan på sigt få nogle lodsejere til at opsigte aftalerne omkring vore stier, men vi håber på det bedste.

Der er uddelt adskillige poser med blomsterfrø og vi har også poser klar til såning her i foråret. Kan afhentes ved vore arrangementer.

Som I vil se af regnskabet, har vi haft et underskud af årets drift, men det er helt bevidst. Vi har jo en solid økonomi, så det må gerne komme naturen og vore medlemmer tilgode. Af samme grund er der også budgetteret med et underskud i indeværende år og vi får måske mulighed for at erhverve endnu en lod i Egedalsmosen, så det er der også sat et beløb af til.

Der er også budgetteret med udgifter til en del arrangementer i 2025, hvoraf vi allerede har afholdt en chokoladevandring med rekordmange deltagere. Ikke mindre end 160 fandt vej i og rundt om Gjern.

Af kommende arrangementer kan nævnes (og ses på flyers)

Lørdag 15. februar kl 9.30 - 14.30 Chokoladevandring omkring Sorring

Igen skal vi nyde godt af Gittes hjemmelavede chokolade og hjemmebagte boller, men I skal ud på den anden side af Sorring end sidste år, så I kommer helt sikkert steder, I aldrig har været. I får også lejlighed til at opleve Dybdalsstien med en rigtig flot udsigt – hvis vejret vil være med.

Husk tilmelding, det kan nås endnu.

Ruten er afmærket på dagen og er ca 8 km lang i kuperet terræn. Varighed ca 2-2½ t incl pause. Ruten er ikke egnet for barnevogne. Husk fornuftigt fodtøj, ruten går et lille stykke over engareal.

Vi arbejder på endnu en chokoladevandring i marts, i området omkring Overholt Plantage.

Tirsdag 25. februar kl 18.50: Livestreaming om DNA ude i naturen

Tirsdag 11. marts kl 18.50: Livestreaming om Udforskningen af Grønland – før og nu

Tirsdag 8. april kl 18.50: Livestreaming: På tur i Mælkevejen igennem rum og tid

Tirsdag 29.4 kl 18.50: Livestreaming: Dybhavet – nyt fra en ukendt verden

Søndag 13. april Affaldsindsamling i hele området.

Torsdag 8. maj kl 19.00: Spiselige Planter med naturvejleder Jan Kjærgård. Ved banestien i Gjern, så barnevogns- og kørestolsvenlig.

Lørdag 24. maj: Vin-vandring med Dan Bækkelund

I samarbejde med Spar Gjern og Delikatessen samt Gjern Bageri

Lørdag 14. juni Sorring står sammen: Mød Gjern Natur på standen, Ligeledes i Gjern 21. juni

Fredag 22. august kl 18.00: Den årlige sejltur på Tange Sø

August/sept: Arbejdsdag/aften i Egedalsmosen. Vi håber at finde en spændende foredragsholder til dette arrangement.

Vi arbejder også på en bustur til Thy Nationalpark, men dato er endnu ikke fastlagt. Desuden arbejder vi med at overtage nytårskuren i Gjern fra Gjern Idrætsforening. Her ligger datoen til gengæld fast, 31.12. Som altid vil I få tilsendt vore nyhedsbreve, når der er arrangementer, men ellers kan I holde Jer opdateret på vores hjemmeside gjern-natur.dk, hvor vi hele tiden lægger planlagte aktiviteter frem.

Vi har modtaget et lager af kort med lokale motiver, tegnet af kunstneren Poul Ø Jørgensen fra Ikast. De er lavet omkring begyndelsen af 1990'erne. Hvis I har lyst, er I velkomne til at tage et sæt.

Til slut skal der herfra lyde en stor tak til vore sponsorer og samarbejdspartnere for at støtte og hjælpe os i året løb og en tak til bestyrelsen for et positivt og konstruktivt samarbejde.